

finestra

Sahar Zand

“Per què es tallen els cabells les iranians per «Dona, vida, llibertat»”

TEDxLondonWomen
Febrer 2023

Fotografia: Ted Talk

Sahar Zand (1989) va néixer a Teheran i és una presentadora de televisió i ràdio britànica iraniana reconeguda com una de les millors documentaristes de la BBC. Ha realitzat documentals de gran impacte retratant la vida a l'Afganistan, al Marroc o a Indonèsia, entre d'altres, amb històries humanes que relaten com són les societats, com per exemple, l'acord nuclear amb l'Iran, el moviment #metoo a Bollywood, la salut mental a l'Afganistan, la crisi del canvi climàtic, la violència domèstica, els tiroteigs policials als EUA, la guerra contra les notícies falses o la fama a través de les xarxes socials.

Una dona compromesa amb el canvi i amb l'alliberament de les dones, arreu del món i sobretot al seu país d'origen, que es constitueix en una veu imprescindible del feminisme actual.

Quan éreu petits, què volíeu ser de grans? Futbolistes? Actors? Metges?

Bé, jo quan era petita, sempre que em feien aquesta pregunta, la meua resposta era gairebé sempre la mateixa: «Quan sigui gran, vull ser un home».

Per la meua lògica, aquesta era l'única manera de poder viure una vida lliure de les restriccions sufocants que les dones del meu país natal, l'Iran, es veien obligades a suportar.

No sé ben bé d'on va sorgir aquest pensament, però em ve al cap una tarda d'estiu especialment calorosa. Tenia nou anys i, juntament amb la meua família, com fèiem a totes les vacances d'estiu, havíem viatjat al nord de l'Iran, a un petit poble costaner anomenat Chamkhaleh. Que recordi, alguns dels meus millors records d'infantesa són de quan nedava al mar Caspi, xipollejava entre les onades i feia castells de sorra a les seves magnífiques platges. Tots aquells records encantadors, però, estaven a punt de ser reescrits.

A la República Islàmica de l'Iran, quan una nena arriba als nou anys,

esdevé legalment una dona adulta. I això significa haver de seguir una sèrie de normes restrictives escrites pels homes, la més simbòlica de les quals és probablement l'ús obligatori del hijab. Aquell any, la meua mare em va haver de fer seure i explicar-me tristament que ara era massa gran per ficar-me a l'aigua amb banyador. Ara que tenia nou anys, era il·legal. I si volia ficar-me a l'aigua, havia de ficar-m'hi totalment coberta, de cap a peus, com totes les altres dones. Havia de ficar-m'hi duent uns pantalons, un top de màniga llarga i una túnica baldera anomenada «manto» per cobrir-ho tot. I és clar, el mocador al cap. Encara recordo el nus a la gola al ficar els peus a l'aigua. Ja no sentia la frescor del mar Caspi contra la meua pell. En canvi, les meves capes –ara humides– em picaven i se'm feia estrany. Encara recordo sentir els ulls atents de la policia moral, l'anomenada policia de la moral, assegurant-se que jo i les altres noies no ensenyéssim massa cabells ni massa pell i que –Déu nos guard– incités els homes. Era com si les meves llibertats d'abans s'arrossegessin amb cada marea i corrent d'aigua.

Als dotze anys, juntament amb la meva mare i la meva germana petita, vam escapar de l'Iran

Seguidament, em trobo ficada a l'aigua. Era una bona nedadora, però les meves capes eren tan pesades i estrenyedores... Intentava glopejar aire, però el mocador no deixava de tapar-me la cara. Els corrents em tiraven cada cop més i més lluny. Podia veure la mare i el pare a la platja, intentava demanar ajut a crits, però no em sentien. Potser la meua veu quedava ofegada pel rugir de les motos amb les que patrullava la policia moral per les platges. Les corrents seguien tirant-me cada cop més i més lluny i la desesperació va començar a endinsar-se'm.

Després, em desperto a la platja, amb fred, xopa, tremolant. Resulta que el meu pare m'havia guipat a temps fent els meus esforços i s'havia afanyat a treure'm. Va ser l'última vegada que vaig posar els peus al meu estimat mar Caspi.

Al fer-me més gran, a la República Islàmica de l'Iran cada dia em sentia com si estigués passant per la mateixa experiència, però de formes diferents. I mirant les dones de la meua vida, semblava que també passaven pel mateix, de diferents maneres. I com més anava creixent,

més creixia la sensació que m'estava tirant cada cop més lluny la marea de l'opressió, la injustícia i la desigualtat. Allà on anés, eren sempre presents la vergonya, la por, i sobre-tot la desesperació.

Les dones a l'Iran són ciutadanes de segona classe. Gairebé no tenen drets pel que fa a alguns dels més bàsics, com el divorci, la custòdia dels fills o, fins i tot, viatjar. No tenen protecció legal contra l'assetjament sexual i la violència domèstica. No se'ls permet cantar en públic ni tenir relacions sexuals fora del matrimoni, i només se'ls permet mostrar la cara i les mans en públic. En els 20 anys més o menys des que gairebé em vaig ofegar, res ha canviat. Les dones iranianes es troben a la deriva en una mar vasta d'opressió. La seva única sortida, per a les que poden, és deixar-se a mercè dels traficants de persones, emprant viatges perillosos amb l'esperança de trobar la seguretat en una terra llunyana.

Això és el que em va passar a mi. Als dotze anys, juntament amb la meua mare i la meua germana petita, vam escapar de l'Iran. I després d'anys de viure en camps de refugiats arreu

d'Europa, dormint al ras i estant a mercè d'uns traficants de persones molt, molt poc fiables, finalment vam trobar refugi segur aquí, al Regne Unit. Per als meus amics i familiars que es van quedar enrere, hi havia poques esperances de canvi.

I així, quan el setembre del 2022, la Mahsa Jina Amini, de 22 anys, va sortir del metro al bullici dels carrers de Teheran, no hi havia cap raó per esperar un canvi de l'estatu quo. De la mateixa manera que li ha passat a la meua pròpia mare i a moltes altres dones que conec, la Mahsa va ser arrestada per l'anomenada policia de la moral perquè, segons la seva opinió, mostrava més cabells del que els semblava acceptable. Tres dies més tard, la Mahsa va morir mentre estava sota custòdia policial.

Aquest cop, però, sí que va canviar alguna cosa. Gràcies al poder de les xarxes socials i als periodistes valents que treballen durament sobre el terreny, la notícia de l'assassinat de la Mahsa no va ser ofegada per la propaganda implacable del règim. De la mateixa manera que l'assassinat injust d'en George Floyd va encendre el moviment *Black Lives Matter*,

l'assassinat injust de la Mahsa Amini va provocar a tot l'Iran les protestes contra el règim més grans des de la formació de la República Islàmica el 1979. Per primer cop en dècades, les dones de l'Iran finalment s'atreveixen a desafiar les estrictes lleis de moralitat. En la lluita per la igualtat i la dignitat, es treuen els mocadors, els cremen a les fogueres, i algunes es tallen els cabells. I canten «*Zan, Zendeji, Azadi*», «Dona, vida, llibertat».

Les multituds enrabiades exigeixen democràcia i llibertat d'expressió, mentre que molts altres demanen la caiguda del líder suprem, Ali Khomeini. És el líder espiritual de l'Iran i té l'última paraula sobre tots els assumptes governamentals. Per primer cop en molt i molt de temps, sembla que hi ha esperança a l'aire. Esperança que potser el canvi a l'Iran sigui possible. I és precisament per això que la repressió ha estat tan brutal i mortal.

Aquestes són les cares de les manifestants que van lluitar per la llibertat però que no viuran per veure-la. Des que va començar la protesta fa gairebé cinc mesos, unes 500 persones han mort. Gairebé 80 d'aquests, nens. Unes 18.000 manifestants han estat

detinguts. I hi ha notícies de tortures psicològiques, físiques i sexuals a les presons. Hi ha hagut una sèrie de judicis precipitats, confessions forçades i execucions públiques dels manifestants.

El règim autoritari de l'Iran està clarament desesperat perquè es mati qualsevol esperança, perquè saben que mentre ens manqui l'esperança, claudicarem davant la seva opressió i injustícia. Però tal com la història ha demostrat una i altra vegada, la llum de l'esperança emergeix de la profunditat de la foscor. L'esperança està enfadada. És desafiant. L'esperança és perillosa. L'esperança és mantenir-se als carrers de l'Iran, corejant «Dona, vida, llibertat». L'esperança és a les presons polítiques, a l'espera del moment, sostenint aquells que estan engrillonats. L'esperança s'ha estès ara als quatre vents al meu país natal.

Com a periodista, no puc viatjar a l'Iran. Però com han fet les meves germanes de Teheran, Mashhad, Shiraz, Balutxistan, Kurdistan, Shomal, Jonoob, Shargh, Gharb, a tot l'Iran, jo també em tallaré els cabells per mostrar la meva solidaritat amb el moviment.

(Crits i aplaudiments)

Al públic, una veu: Llibertat per a les dones!

Aquest cabell, durant massa temps, s'ha entrellaçat amb la religió i la política. Però dic amb les meves germanes a l'Iran: PROU! I dic amb elles: Dones, per reivindicar els nostres drets.

Vida, per les vides injustament arrabassades.

Llibertat, per l'alliberament del meu poble.

Estic aquí amb els cabells a la mà, amb l'esperança d'un futur on cap nena hagi de desitjar ser un home perquè tingui por de poder-se ofegar cada dia.

Sí, la repressió és brutal. I sí, potser no hi ha solució a l'interior encara. Però l'únic que pot ajudar a crear-ne i mantenir-ne és l'esperança.

L'única cosa que pot ajudar a crear i mantenir-se a un mateix, és l'esperança. I cadascú de nosaltres podem fer un pas endavant i fer el nostre

Fem tot el possible per assegurar-nos que els que estem a la riba fem saber als que estan a la mar que els veiem

paper. Estic ara aquí parlant amb vosaltres. Molts no iranians i iranianes fora de l'Iran han estat signant peticions, anant a protestar, pressionant els seus governs perquè, al seu torn, pressionin el règim i el govern iranians. Durant els darrers mesos, he estat parlant amb manifestants dins de l'Iran, i em diuen quant els importa que a fora estiguem informats i compromesos. Per tant, fem tot el possible per assegurar-nos que els que estem a la riba fem saber als que estan a la mar que els veiem, que sentim els seus crits.

Gràcies per fer un pas cap a un futur on la llibertat no sigui només un somni, sinó una realitat. No només per a dones, sinó per a tothom. I no només a l'Iran, sinó a tot arreu. ■